

Ειδωλοποίηση ή Χριστιανοποίηση;

Ορθοδοξία / Χριστιανική Ανθρωπολογία

Νικόλαος Λεβέντης, ΒΑ Θεολογίας, ΕΚΠΑ, ΜΑ Επιστήμες της Αγωγής: Τεχνολογίες Μάθησης & Επικοινωνίας, EUC

Τα τελευταία χρόνια έχουν εμφανιστεί διάφορες ειδωλολατρικές τάσεις τόσο στη χώρα μας όσο και διεθνώς. Συνήθως με τον όρο «ειδωλολατρία» σημαίνεται η λατρευτική προσέγγιση των ειδώλων, δηλαδή δημιουργημάτων του κτιστού ανθρώπου που απεικονίζουν κάτι ή κάποιον.

Πέρα όμως από την έννοια της «ειδωλολατρίας», μια άλλη έννοια που αξίζει ακόμα την προσοχή μας είναι η έννοια της «ειδωλοποίησης», δηλαδή της ανύψωσης προσώπων και πραγμάτων σε θέση ειδώλου. Με βάση αυτές τις δυο εισαγωγικές παρατηρήσεις, ίσως στο νου πολλών να έρχονται περιστατικά ειδωλολατρίας και ειδωλοποίησης, στην εποχή και την καθημερινότητά μας. Νομίζω ότι ενδεικτικά αξίζει να αναφερθούμε στις ακόλουθες σύγχρονες ειδωλολατρικές και ειδωλοποιητικές τάσεις: νεοειδωλολατρία, επιστημολατρία, προσωπολατρία, αυτολατρία, γυναικολατρία και ζωολατρία.

Νεοειδωλολατρία

Τα τελευταία χρόνια εντοπίζεται η αναβίωση παγανιστικών εθίμων και η αύξηση της ασθένειας του αρχαιοελληνισμού. Πολλοί συμπολίτες μας εμφανίζουν μια έξαρση συμπτωματολογίας κατά της χριστιανικής πίστης, της ιστορικής πορείας της Εκκλησίας, της Ορθόδοξης παράδοσης, του πολιτισμού και της τέχνης αυτής, καθότι υποστηρίζουν την ανωτερότητα του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού και της τέχνης αυτού, αλλά και του κακώς νοούμενου ορθολογισμού, ενώ φτάνουν έως το σημείο να υποστηρίξουν ότι στους πρώτους Χριστιανούς οφείλεται η εξαφάνιση του παγανιστικού ελληνισμού, λησμονώντας την μακραίωνη συνάντηση Ελληνισμού-Χριστιανισμού, την παρακμή του φιλοσοφικών σχολών, την απόδειξη της ματαιότητας των ειδώλων και των ελληνιστικών ιδεοληψιών, τη μεγαλειώδη πνευματική συνεισφορά των Τριών Ιεραρχών και προσωπικοτήτων του Βυζαντίου στη διάσωση και εξέλιξη των αξιόλογων στοιχείων του ελληνορωμαϊκού πνεύματος κ.λπ. Ο π. Επιφάνιος Θεοδωρόπουλος έλεγε ότι *«για να αναιρεθούν όλες οι ανοησίες, που γράφονται κατά του Χριστιανισμού, θα έπρεπε να ήσαν τα βουνά, μυαλά, τα δέντρα, κονδυλοφόροι, η θάλασσα, μελάνι και οι κάμποι, χαρτί!»* (1992, σ. 185). Επηρεασμένοι από διαδικτυακά κείμενα, δήθεν «διαφωτιστικά» ντοκιμαντέρ και μια ελλιπή παιδεία συμπολίτες μας επιλέγουν να χαζο-λογούν, αρνούμενοι να αποδεχτούν τη διανοητική, ηθική και πνευματική κατωτερότητα του παγανιστικού παρελθόντος που ημι-ανακάλυψαν.

Επιστημολατρία

Η ειδωλοποίηση των θετικών και φυσικών επιστημών, και της τεχνολογίας, και η λατρευτική προσέγγιση των επιτευγμάτων αυτών και του ορθού λόγου. Ο π. Επιφάνιος Θεοδωρόπουλος μας παρέχει κάποιες απαντήσεις: α) «Οι φυσικές επιστήμες κατ' ουσίαν περιγράφουν και διαπιστώνουν. Δεν εξηγούν» (σ. 185). β) «Δεν σου λέω να μην ερευνήσεις. Εγώ σου λέω απλώς ότι πρέπει κάποτε να καταλήξεις κάπου.» (σ. 190). γ) «Η αμαρτία είναι εκείνη που μας εμποδίζει να πιστεύσουμε • όχι η λογική» (σ. 186), δ) «Οι πνευματικοί νόμοι εκδικούνται τις παραβάσεις τους» (σ. 225). «Μια περιέργεια είναι καλή: αυτή που έχει σχέση με την επιστημονική έρευνα» (σ. 230). Ο άνθρωπος έχει όρια έναντι του θείου, είναι δημιούργημα και όχι Δημιουργός. Δυστυχώς, όμως, μαθαίνει παθαίνοντας ή ως αμετανόητος βλάσφημος αμαρτάνει συνειδητά, επιδιώκοντας την αυτοθεοποίησή του.

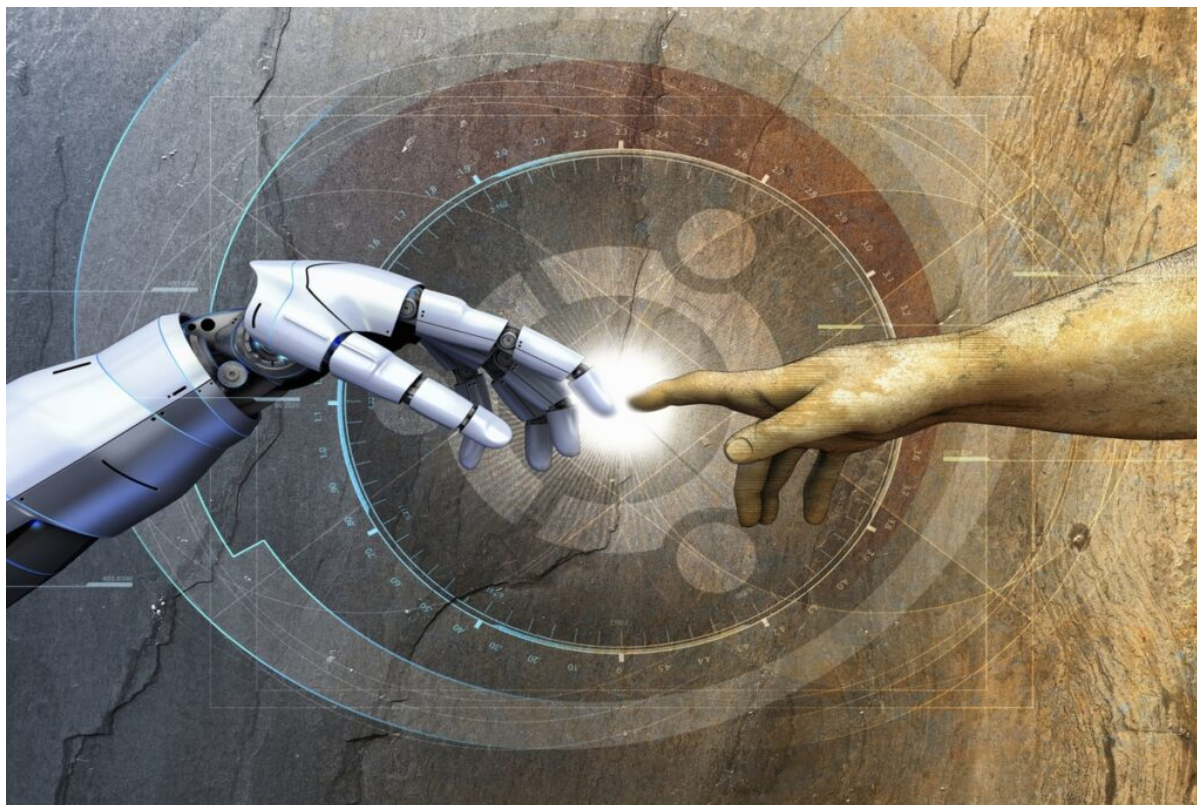
Προσωπολατρία

Η ανύψωση προσώπων (επιστημόνων, καλλιτεχνών, κληρικών κ.ο.κ.) σε θέση ειδώλου, όταν οι ιδέες τους μας βρίσκουν απόλυτα σύμφωνους και, κυρίως, όταν ενθαρρύνουν την αμαρτωλότητά μας. Χαρακτηριστικός σχολιασμός νομίζω της

ειδωλοποίησης ενός προσώπου είναι ο χαρακτηρισμός αυτού ως «θεός», μολονότι ο Θεός μας είναι ξεκάθαρος: «ουκ έσονταί σοι θεοί έτεροι πλην εμού» (Εξ. 20, 3). Οτιδήποτε λατρεύεται ως «θεός» πλην της Αγίας Τριάδος είναι είδωλο!

Αυτολατρία

Η ειδωλοποίηση και λατρεία του εαυτού μας. Δεν είναι τυχαίο ότι στην εποχή μας ακμάζει λόγω χάρη ο κλάδος της ψυχοθεραπείας, καθώς εκατοντάδες άνθρωποι ασχολούνται διαρκώς με τον εαυτό τους. Υποκρύπτονται ναρκισσιστικές τάσεις σε πλείστες περιπτώσεις ψυχοθεραπευομένων. Η μη Ορθόδοξη ψυχοθεραπεία ενισχύει τον ατομικιστικό τρόπο σκέψης και δράσης, ώστε οι άνθρωποι γίνονται εαυτοκεντρικοί και όχι κοινωνιοκεντρικοί, προβάλλουν αιτήματα ενός αχόρταγου ευτυχισμού και δικαιωματισμού. Αν αυτό που χριστιανικά θεωρείται αμαρτία (λ.χ. πορνεία, κλοπή, φόνος, έκτρωση κ.λπ.) ο εγωκεντρικός άνθρωπος το θέλει ή τον ευχαριστεί έχει κάθε δικαίωμα να το κάνει για να ζει ευτυχισμένος και ελεύθερος, διότι ο εαυτός του είναι το κέντρο του κόσμου, τον λατρεύει και μόνον για αυτόν ενδιαφέρεται. Είναι χαρακτηριστική δήλωση: «σε αυτό τον κόσμο έχουμε μόνο τον εαυτό μας». Και ο Θεός; Δεν είναι στήριγμα, συνοδοιπόρος και συμπαραστάτης ο Θεός; Χωρίς Θεό και προορισμό, ο άνθρωπος είναι ένα ον με ημερομηνία λήξης. Οπότε, όσο κι αν καλλιεργεί τη σημαντικότητά του το χρώμα δεν θα την εκτιμήσει. Το δημιούργημα είναι αρρωστημένο όταν αυτοθεώνεται και αυτολατρεύεται. Επιπλέον, ο άνθρωπος συνιστά μέρος του όλου της Εκκλησίας (δηλαδή του σώματος των πιστών, της κοινωνίας των προσώπων) και του όλου της κτίσης και γ) ο άνθρωπος δύναται να αναπτύξει σχέση προσωπική (υπό την θεολογική έννοια του προσώπου, όχι του ατόμου) με τον Θεό.

Γυναικολατρία

Η ειδωλοποίηση των γυναικών ως ανώτερου φύλου έναντι του ανδρικού. Ο Θεός, όμως, έπλασε τον άνθρωπο «κατ' εικόνα» Του, άνδρα και γυναίκα (Γεν. 1,27), επομένως καμία διαφοροποίηση της ανθρωπότητας και της αξίας των φύλων δεν είναι ορθή, αλλά το βιβλικό κείμενο θίγει ευθέως το ζήτημα της έμφυλης ισότητας και της κοινής ουσίας. Η ανθρώπινη ουσία είναι μία και ίδια, ώστε κανείς να μην είναι ανώτερος ή κατώτερος κανενός. «Ούκένιάρσεν και θήλυ• πάντες γαρ υμείς εις εστέ εν Χριστώ Ιησού» (Γαλ. 3,28) σημειώνει ο Απόστολος Παύλος. Γι' αυτό, ο μη σεβασμός του «κατ' εικόνα» συνεπάγεται μη σεβασμό του Δημιουργού Θεού, της Εικόνας. Η δε ανύψωση του γυναικείου φύλου έναντι του αντρικού -και το ανάποδο προφανώς- διαστρέβλωση της χριστιανικής ανθρωπολογίας.

Ζωολατρία

Η ειδωλοποίηση των ζώων ως ιδιαίτερης και ανώτερης κατηγορίας της άλογης κτίσης. Όσον δε αφορά στη ζωολατρία, η άμετρη ή υπέρμετρη αγάπη προς τα ζώα, που πολλές φορές φορές δεν συναντάται μεταξύ των ανθρώπων, οδηγεί στην ειδωλοποίηση των κτηνών (κατά τον βιβλικό όρο). Τα ζώα αποτελούν μέρος της κτίσης, γι' αυτό και αξίζουν τον σεβασμό και την αγάπη μας, αλλά δεν υπερτερούν της λοιπής φύσης, πολλώ δε μάλλον του ανθρώπου, ο οποίος αποτελεί την κορωνίδα της θείας Δημιουργίας. Ο άνθρωπος καλείται να αγαπά πρωτίστως τον Κτίστη (Μτ. 22,36-38), στον οποίο οφείλουν την ύπαρξη τους τα άλογα ή έλλογα

δημιουργήματα, και εν συνεχεία να αποδίδει σ' αυτά την μέριμνα και την αγάπη που τους αρμόζει. Η θεοσέβεια αποτελεί προϋπόθεση της ειλικρινούς και ουσιαστικής απόδοσης σεβασμού προς τον συνάνθρωπο και την λοιπή κτίση.

Γιατί υπάρχουν και σήμερα ειδωλολατρικές τάσεις;

Ο άνθρωπος διστάζει να αποδεχθεί το Θεό και τη δική του κατωτερότητα έναντι Αυτού. Η αποδοχή του Θεού συνεπάγεται ότι ο άνθρωπος θα πρέπει: να αποδεχθεί τα προκαθορισμένα όρια δράσης του, να έχει τον Θεό ως σημείο αναφοράς, να πάψει να σκέφτεται και να κινείται εγωτικά, να πάψει να αυτοαποθεώνεται, να πάψει να δημιουργεί κούφιους θεούς, να πάψει να μερίζει την αλήθεια, να εγκαταλείψει τον βαβελικό τρόπο δράσης και σκέψης, να πολεμήσει εναντίον του κράτους της αμαρτίας. Όσο ο άνθρωπος μένει δέσμιος της δαιμονικής επιρροής (η οποία φέρνει τον άνθρωπο αντιμέτωπο με τα πάθη του) και των διαβολικών σκέψεων (οι οποίες διαστρεβλώνουν την αλήθεια) θα έχει ανάγκη ειδώλων. Η εγκατάλειψη του εαυτού μας (Ματθ. 16,24) και των του κόσμου (ως αντιθέτων προς τα του Θεού) (Ιακ. 4,4β) είναι η μόνη λύση να νικηθούν οι όποιες ειδωλολατρικές τάσεις και τώρα και πάντα. Καλούμαστε να επιλέξουμε αν θα ειδωλοποιήσουμε ή θα χριστιανοποιήσουμε τη ζωή και την καθημερινότητά μας, αν θα γεμίσουμε είδωλα ή θα πληρωθούμε εν Χριστώ.

Βιβλιογραφία

Rahlfs-Hanhart (2006). *Septuaginta*(τ. Α΄&Β΄). Αθήνα: Ελληνική Βιβλική Εταιρεία.

Nestle-Aland (1993). *Novum Testamentum Graece*. Αθήνα: Ελληνική Βιβλική Εταιρεία.

Υποθήκες Ζωής: Από τη ζωή και τη διδασκαλία του πατρός Επιφανίου Θεοδωρόπουλου (1992). Επιμ. π.Ι.Κωστώφ. Τροιζήνα: Ιερόν Ησυχαστήριο Κεχαριτωμένης Θεοτόκου.

Δεληκωσταντής, Κ. (2011). *Η γοητεία του ασκητισμού*. Αθήνα: Έννοια. Βλ. περί της σχέσεως ψυχοθεραπείας και εγωκεντρισμού, σύμφωνα με την άποψη του *Schemann*, σ. 100.

π. Μωυσής (Αγιορείτης) (2013). *Νεοειδωλολατρία*. Προσπελάστηκε, στις 15/1/2022, από: www.diakonima.gr.

<https://bit.ly/3Gp0I5K>